

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(6)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 374 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshilloevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
<i>Xolmatova Dilshoda Sherali qizi</i>	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
<i>Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna</i>	
O'quvchilarda modellashtirish ko'nikmalarini shakllantirishga ko'maklashadigan faoliyat usullari	114
<i>Abdurazzaqov O'ktam Abduqayumovich</i>	
Dizartriya shakllarining klinik-patogenetik tahlili va differensial diagnostikasi	120
<i>Axmedova V. T.</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlararo yondashuvga asoslangan integrativ topshiriqlar ishlab chiqishning uslubiy asoslari.....	127
<i>Elmurodova Inoyat Abdumutalibovna</i>	
Deviant xulq-atvorli o'smirlar ijtimoiylashuvining psixologik determinantlari.....	132
<i>Elov Ziyodullo Sattorovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalar o'quv natijalarini baholashning pedagogik modeli.....	138
<i>Ernazarov Mirzohid Yo'ldosh o'g'li</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	145
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv tilshunoslikni joriy etish masalalar	150
<i>Mamatova Gulshan Amankulovna</i>	
Doston musiqiy merosini o'rganishni uslubiy takomillashtirish mazmuni.....	153
<i>Qo'shayev Ilhom Axtamovich, Nasirova Sevinch Ismatovna</i>	
"Elektr yoritish" fanida mustaqil ta'limning zamonaviy shakllari.....	157
<i>Nasretdinova Feruza Nabiyeвна</i>	
Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirish	162
<i>Nazarova Dildora Asatovna, Kuchkorova Robiya Shuxrat qizi</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	167
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
A Methodological Model for Developing Pedagogical Reflection in Pre-Service EFL Teachers.....	172
<i>Rahimberdiyeva Maftuna Rakhimberdi kizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda sog'lom turmush tarzining kasbiy kompetentlikka ta'siri	177
<i>Raximova Saboxat Qaxramon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda interaktiv texnologiyalar va faol ta'lim metodlarining samaradorligi	182
<i>Safarova Nigora Nasilloevna</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida interfaol usullarning mazmuni, turlari va funksional ahamiyati.....	190
<i>Safarova Soliha Ilhomovna</i>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati... 196	
<i>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</i>	
Musiqqa ta'limida interfaol metodlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari.....	200
<i>Saparov Raxim Muratbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ijtimoiy zarurat sifatida.....	204
<i>Xolmatova Yodgoroy Baxtiyorjon qizi</i>	
Energetika fanlarini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik afzalliklari.....	208
<i>Zoxidov Iqboljon Zokirjonovich</i>	
Методическая модель контекстуального обучения в формировании лингвокультурной компетенции при обучении русскому языку в национальных группах	213
<i>Рустамова Ферузaxon Махмуджановна</i>	

Integrating Artificial Intelligence into EFL Academic Writing Instruction: Opportunities, Challenges, and Pedagogical Implications.....	218
<i>Allamurodov Elyor Tursun ugli</i>	
Sahna nutqida adabiy tur va janrlarning metodik talqini.....	223
<i>Dilrabo Jumanova</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim ekotizimi: imkoniyatlar va xavflar	227
<i>Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li</i>	
Z avlod bilan ishlashda ta'lim va tarbiyaga oid zamonaviy tendensiyalar	232
<i>Ravshanov Sanjar Tolibjonovich</i>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati...	235
<i>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</i>	
Tarixiy-ilmiy materiallar va zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining geometrik tafakkurini rivojlantirish metodikasi.....	239
<i>Toshpulatova Mamura Ismailovna, Mannonova Dilafro'z Ravshan qizi</i>	
Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarish va muvofiqlashtirish ...	244
<i>Xakimov Abdug'ulom Soyibjonovich</i>	
Ingliz tilini boshqa sohadagilarga o'qitishda grammatik jihatlar	247
<i>Ataboyeva Guliruxsor Baxtiyor qizi</i>	
Methodological Foundations for Developing Environmental Education Through the Integration of Climate Change Education Into Biology Lessons in General Secondary Schools.....	250
<i>Abdurakhmanova Iqbolkhon Yulchiyevna</i>	
Sharq va G'arb mutafakkir olimlarining oila va farzand tarbiyasi borasidagi qarashlari	255
<i>Berdiyeva Dilnoza A'zamovna</i>	
Ommaviy sport turlari yordamida ayollarni sog'lom turmush tarziga yo'naltirishda ilmiy yondashuv	258
<i>Charos Axmadova</i>	
STEAM integratsiyasi orqali maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish	262
<i>Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich</i>	
Maktabgacha ta'lim kafedrasida bo'lajak tarbiyachilarni innovatsion-metodik faoliyatga tayyorlashni transformatsion boshqarish texnologiyasi	267
<i>Djalalov Baxromjan Begmurzayevich</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida yosh ota-onalarda yolg'izlik hissining namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va etnopsixologik omillar	272
<i>Erimmetova Nafisa Bahromovna</i>	
Zamonaviy ta'lim muhitida talabalarning ijtimoiy-psixologik adaptatsiyasi va uning strategiyalari	279
<i>Haqberdiyeva Dinora Qobil qizi</i>	
Maktab direktorlarining moliyaviy boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	283
<i>Karimov Jaxongir Abdunabiyevich</i>	
Jadidlar merosiga e'tibor: tarixiy xotira va ma'naviy tiklanish omili.....	287
<i>Madaminova Shaxodat Shomurotovna</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi o'rni va nutqni baholashdagi imkoniyatlari.....	293
<i>Mahmudova Maftuna Aktam qizi</i>	
Effectiveness of Simulator Technologies in Pilot Training: an Experimental Study	297
<i>Maksudov Ilhomjon Turgunboy o'g'li</i>	
Yangi O'zbekistonda o'qituvchi maqomining huquqiy kafolatlari va pedagogik faoliyat samaradorligi.....	301
<i>Menlibayeva Azima Oralbayevna, Oralbayeva Aziza</i>	
Raqamli jamiyat sharoitida ong transformatsiyasining falsafiy jihatlari.....	305
<i>Muxitdin Nazarov</i>	
10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishning bosqichli metodik tizimi ...	310
<i>Nazarova Shoiraxon Abdumo'min qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim paradigmasida "potensial" tushunchasi: shaxsning rivojlanishga qaratilgan ichki imkoniyatlari, bilim, ko'nikma, qobiliyat va kompetensiya.....	314
<i>Qurbonova Gulmira Alisher qizi</i>	

Deffenbacherning driving anger scale metodi asosida haydovchilarning agressiv xulq-atvorining psixologik xususiyatlarini jinslar kesimida o'rganish	318
Rahim Usmonov Raxmonali o'g'li	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	323
Sadoqat Sarmanova Shermahmatovna	
Vizual axborot: paydo bo'lish tarixi, qo'llanish sohalari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	328
To'g'izboyev Faxriddin Ulashovich	
Fizika darslarini tashkil etishning mazmuni, mohiyati va didaktik tamoyillari.....	334
Turabova Lobar Xusen qizi	
Ekstrakorporal urug'lantirish orqali tug'ilgan bolalarda xotiraning rivojlanishi	339
Usmonova Xusnora Ergashovna	
Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional barqarorligini shakllantirish	344
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna	
Milliy va xalq o'yinlari vositasida talabalarni sog'lomlashtirish.....	347
Ahmedov Gayratjon Kosimovich	
Деонтология медицинского персонала: этико-профессиональные ориентиры в условиях современной медицины.....	350
Бабаджанова Гулчеҳра	
Формирование творческого восприятия учащихся на уроках музыки.....	355
Габдульманова Ильнура Минисламовна	
Qizlar tarbiyasida maktab va mahalla hamkorligi monitoring tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	358
Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida iqtisodiy tushunchalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida	362
Ergashova Dilafro'z	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslari	365
Hayitova Sarvinoz Mahmudovna, Ilmiy rahbar: Ashirova Sojida Baxromovna	
Pedagogical and Methodological Foundations for Developing an Interactive Mobile Application for Teaching English to Preschool Children (Based on the Solobee Project)	368
Khurshida Kuchkarova	

MAKTABGACHA TA'LIM TARBIYACHILARIDA IQTISODIY TUSHUNCHALARNI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Ergashova Dilafro'z

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: Ashirova Sojida Baxromovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida iqtisodiy tushunchalarni shakllantirish bugungi rivojlangan jamiyatimiz uchun muhim pedagogik muammo ekanligi ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Jumladan, iqtisodiyot tushunchasining ilmiy izohi hamda iqtisodiy ta'lim va iqtisodiy tarbiya tushunchalarining bugungi kun tarbiyachilari faoliyatidagi ahamiyati yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiyot, iqtisodiy ta'lim, iqtisodiy tarbiya, iqtisodiy ong, iqtisodiy tafakkur, tadbirkorlik, biznes.

Abstract: This article scientifically analyzes the fact that the formation of economic concepts among preschool educators is an important pedagogical issue for modern developed society. In particular, the article highlights the scientific interpretation of the concept of economics and the significance of economic education and economic upbringing in the professional activities of modern educators.

Key words: economics, economic education, economic upbringing, economic consciousness, economic thinking, entrepreneurship, business.

Аннотация: В данной статье научно анализируется тот факт, что формирование экономических понятий у воспитателей дошкольных образовательных организаций является важной педагогической проблемой для современного развитого общества. В частности, раскрываются научное объяснение понятия экономики, а также значение концепций экономического образования и экономического воспитания в деятельности современных педагогов.

Ключевые слова: экономика, экономическое образование, экономическое воспитание, экономическое сознание, экономическое мышление, предпринимательство, бизнес.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy sohaning bozor munosabatlari asosida rivojlanayotganligi fuqarolardan iqtisodiy bilimlarni puxta o'zlashtirish va ularni amalda samarali qo'llay olish ko'nikmalariga ega bo'lishni talab etmoqda. Iqtisodiy ta'lim-tarbiyani o'zida mujassamlashtirgan iqtisodiy ta'lim O'zbekiston mustaqilligining ilk yillaridanoq rivojlana boshladi. Maktabgacha ta'lim va tarbiya hamda umumta'lim maktablarida iqtisodiy tushunchalarga oid ta'lim berish zarurati paydo bo'ldi [1,8].

Shu nuqtai nazardan, bugun Prezidentimiz boshchiligidagi ta'lim va tarbiya sifatini keskin oshirishga qaratilgan farmon va qarorlar, Vazirlar Mahkamasining qarorlari, O'zbekistonda dunyoviy ta'lim integratsiyasini kuchaytirishga qaratilgan forumlar, yirik uchrashuvlar, xalqaro konferensiyalar va amaliy tadbirlarning barchasi bitta maqsadga – ta'lim-tarbiya jarayonida jahon miqyosida munosib o'rin egallashga hamda ushbu natijalarga erishish yo'lida fidokorona va sidqidildan xizmat qilishga qaratilgan. Iqtisodiy ta'lim – maxsus tayyorlangan mutaxassislar rahbarligida amalga oshiriladigan jarayon bo'lib, unda shaxsga iqtisodiy bilim berish, iqtisodiyotning muayyan tamoyillarini tushuntirish va iqtisodiyotning turli sohalari haqidagi bilimlarni o'qitish nazarda tutiladi [2,12].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiy tarbiya – shaxsni iqtisodiyot asoslari bilan tanishtirish, tejamkorlik, mehnatsevarlik, tashabbuskorlik, ishbilarmonlik, iqtisodiy hisob-kitob va shu kabilar haqida fikrlay olish qobiliyatini kamol toptirishdir. Iqtisodiy ma'lumot – iqtisodiy ta'lim-tarbiya natijasida olingan va tizimlashtirilgan bilimlar, hosil qilingan ko'nikma va malakalar hamda shakllangan dunyoqarashlar majmuasidir. Biz iqtisodiy tarbiya haqida fikr yuritar ekanmiz, avvalo, iqtisodiyotning o'zi nima degan savolga javob berishimiz kerak. Iqtisodiyot – yunoncha so'zdan olingan bo'lib, "uy xo'jaligini boshqarish" degan ma'noni bildiradi. Iqtisodiyot inson faoliyatining iste'mol mahsulotlarini ishlab chiqarish, uning natijalarini o'zlashtirish, mavjud moddiy va ma'naviy imkoniyatlardan foydalanish sohasidagi ijtimoiy munosabatlarning muhim tomonidir^[4.312].

O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim konsepsiyasi"da ko'rsatib o'tilganidek, maktabgacha ta'lim – bu ko'p tomonlama, maqsadga yo'naltirilgan, bolani ta'limning keyingi bosqichi – maktab ta'limiga tayyorlovchi, uning jismoniy, ruhiy va individual rivojlanishini ta'minlovchi ta'lim-tarbiya jarayonidir. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilariga iqtisodiy tushunchalarni berish shaxs iqtisodiy madaniyatini shakllantirishning muhim bosqichi sanaladi. Binobarin, mazkur bosqichda tarbiyachilar tomonidan iqtisodiy tushunchalarning tayanch asoslari o'zlashtirilib, tarbiyalanuvchilarning iqtisodiy savodxonligi yanada oshiriladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Iqtisodiyot haqida bilimga ega, tadbirkorlik qobiliyati rivojlangan maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari tarbiyalanuvchilarga ehtiyojlar, pulning paydo bo'lishi, iqtisod, oila iqtisodi, bog'cha iqtisodi, pul, bozor, mahsulot ishlab chiqarish, savdo-sotiq hamda savdodagi halollik kabi tushunchalarni oddiy va tushunarli tilda o'rgatib boradilar. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarida yangicha moddiy va iqtisodiy farovonlik haqidagi tasavvurlarni shakllantirishga ahamiyat berish, ezgu maqsadlarga erishish malakalarini vujudga keltirish va takomillashtirish, halollik hamda fidoyilik fazilatlarini tarbiyalash masalalari bugungi kunda pedagogika fani oldida turgan muhim vazifalardan biridir.

So'nggi o'n yilliklar ichida pedagogika yo'nalishida tarbiyachilar o'rtasida iqtisodiy tushunchalarni targ'ib etish va bu borada samaradorlikka erishish masalalari yuzasidan bir qator tadqiqotlar amalga oshirilgan. Jumladan, L.P. Fridman iqtisodiy tarbiyani tashkil etishda quyidagi vazifalarning ijobiy hal etilishi zarurligini ko'rsatib o'tadi:

- tarbiyachilar tomonidan iqtisodiy tushunchalarning puxta o'zlashtirilishiga erishish;
- tarbiyachilarda mehnatni takomillashtirish va kam kuch sarflab maksimal yutuqlarni qo'lga kiritish imkonini beruvchi iqtisodiy ko'nikma va malakalarni shakllantirish;
- shaxsning ijtimoiy ishlab chiqarish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlovchi axloqiy-iqtisodiy sifatlarni tarbiyalash.

TAHLIL VA NATIJALAR

Iqtisodiy ta'lim-tarbiyani amalga oshirishda quyidagi masalalarga e'tibor qaratish uning samaradorligini oshiruvchi omillardan biri hisoblanadi: mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining zamonaviy bosqichiga xos xususiyatlar va xalq xo'jaligini yuksaltirish masalalari, ishlab chiqarish bo'yicha davlat buyurtmalarini bajarishning mohiyati, ishlab chiqarish mehnati samaradorligini oshirish hamda har bir ishlab chiqarish o'rnida mahsulotlarni sifatli tayyorlash yo'llari, zamonaviy ishlab chiqarishning samaradorlik ko'rsatkichlari, mehnatni tashkil etishning asosiy tushunchalari va mohiyati, xo'jalik hisob-kitoblari hamda boshqa masalalar; mehnat musobaqalarining roli; ishlab chiqarish topshiriqlarini bajarish borasidagi ilg'or tajribalarni ommalashtirish va boshqalar^[4.316].

Bundan tashqari, tushuntirish jarayonida tarbiyachilarga iqtisodiy tushunchalarni berish hamda ular tomonidan mazkur bilim, ko'nikma va malakalarning o'zlashtirilishi (iqtisodiy qonunchilik, jamiyat taraqqiyoti, mulkka egalik tamoyillari va metodlari, hukumat tomonidan iqtisodiy sohada olib borilayotgan siyosat, ishlab chiqarishni tashkil etish va mehnat resurslarini tejash, mehnat taqsimoti, ijtimoiy ishlab chiqarish ehtiyoji va mahsulotlarni ayirboshlash, iqtisodiy tahlil ko'nikmasiga ega bo'lish, ishlab chiqarish xo'jaligini oqilona yuritish va hokazolar to'g'risidagi nazariy bilimlarni berish), maqsadga muvofiq tashkiliy va iqtisodiy jihatdan samarali sanalgan tarbiyachilarning ijtimoiy foydali mehnatini tashkil etish, vaqtdan oqilona foydalanish, moddiy boyliklar, tabiat hamda pulga nisbatan ehtiyotkorona va iqtisodiy ong asosida yondashish ko'nikmalarini qaror toptirishga xizmat qiluvchi mashg'ulotdan tashqari ishlar, shuningdek, tarbiyalanuvchilarni kasbga yo'naltirish kabi pedagogik faoliyatlar iqtisodiy ta'lim-tarbiya samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, mehnat jamoasi, ota-onalar va mikromuhitda (mikrorayonlarda) istiqomat qiluvchi jamoatchilikning iqtisodiy bilimlar samaradorligini ta'minlashdagi ahamiyatiga alohida urg'u beriladi. Maktabgacha ta'lim

tashkiloti tarbiyachilarida tejamkorlik sifatini shakllantirish iqtisodiy tarbiyaning asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilanishi zarur. Zero, tejamkorlik iqtisodiy ishlab chiqarishning asosi bo'lib, u tarbiyachilarda mavjud tabiiy boyliklardan maqsadli va isrof qilmasdan foydalanish, ularni ko'paytirishga nisbatan mas'uliyatli yondashuvni qaror toptiradi. Tarbiyachilarning iqtisodiy tayyorgarlikka ega bo'lishlari ijtimoiy-pedagogik ahamiyatga egadir. Tarbiyachilarning iqtisodiy tayyorgarligi ular tomonidan iqtisodiy tushunchalar, ko'nikma va malakalarning o'zlashtirilishi, shaxsda moddiy ne'matlarni ishlab chiqarish samaradorligi va sifatini oshirish, ularni taqsimlash, ayirboshlash va ehtiyojlarni qondirish borasidagi iqtisodiy ahamiyatga ega sifatlar, ya'ni iqtisodiy tafakkur va xulq-atvorning shakllanishi, zamonaviy hamda istiqbolli ishlab chiqarishda shaxsiy va ijtimoiy manfaatlarni uyg'unlashtira olish jarayonini anglatadi.

XULOSA

Keltirilgan fikr-mulohazalardan anglashiladiki, tarbiyachilarga iqtisodiy tushunchalarni berish samaradorligini oshirish yo'llari quyidagilardan iborat:

- tarbiyachilarda iqtisodiy ongning shakllantirish va iqtisodiy tushunchalar tizimini qaror toptirish;
- ularda jamiyatning iqtisodiy rivojlanish qonuniyatlari haqidagi bilimlarni tarkib toptirish;
- iqtisodiyot va ishlab chiqarishni tashkil etishga doir umumiy ma'lumotlarni o'zlashtirish;
- ularda fikrlash operatsiyalarini (tahlil qilish, sintez qilish, umumlashtirish va boshqalarni) rivojlantirish;
- eng oddiy iqtisodiy tahlil qilish ko'nikma va malakalarini shakllantirish.

Shu sababli maktabgacha yoshdan boshlab barcha mashg'ulotlarda iqtisodiy tarbiya elementlarini keng joriy etib borish lozim. Buning uchun bolalarni oila budjeti asoslariga o'rgatish kerak. Shunda ular turli xil oila xarajatlari, oila a'zolarining daromadlari (ish haqi, pensiya, stipendiya, yordam puli va boshqalar) qanday manbalar hisobidan qoplanishini bilib oladilar.

Bolalarni budjetning raqamlardagi ifodasi bilan tanishtirish, oilaning ovqatlanish, kiyim-bosh, poyabzal, kommunal xizmatlar, o'yin-kulgi, sayr-tomosha va boshqa ehtiyojlar uchun bo'ladigan xarajatlarini misollar asosida tushuntirish zarur. Shundan keyin bolaning shaxsiy budjetini misol qilib ko'rsatish kerak:

- ota-onasi unga maktabda ovqatlanish va o'yin-kulgilar uchun qancha mablag' berishi, uni qanday sarflashi,
- daromad va xarajatlarni taqsimlash hamda jamg'armalardan qanday foydalanish mumkinligini tushuntirish lozim.

Shundan so'ng bolalarga ishlab chiqarish xarajatlari va ularning turlari haqida oddiy tushunchalar berish kerak. Ularga ishlab chiqarish yoki uy xo'jaligini yuritish, har qanday faoliyat xarajatlar bilan bog'liq ekanligini eng sodda misollar orqali tushuntirish zarur. Biror ishni bajarish, tovar ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish uchun ma'lum miqdordagi resurslarni sarflash lozimligini ham izohlash kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abulqosimov X.P. Xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning sotsial-iqtisodiy muammolari. Avtoreferat. – T., 1998. – 26 b.
2. Boboqulov S. Tarbiyalanuvchilarda iqtisodiy savodxonlikni shakllantirish metodikasi. Avtoreferat. – T., 2005. – 21 b.
3. Kamolova N.A. O'quvchi-tarbiyalanuvchilarda iqtisodiy bilim va ko'nikmalarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Avtoreferat. – T., 2006. – 64 b.
4. Sodiqova Sh. Maktabgacha pedagogika. – T.: "Tafakkur bo'stoni", 2013. – 154-167 b.
5. Salimov B.B., Salimov B.T., Yusupov M.S. Mikroiqtisodiyot. – T., 2019. – 23 b.
6. Tojiboyev D., Jo'rayev T. Iqtisodiyot nazariyasi. – T., 2005. – 28 b.
7. Xasanboyev J., Sariboyev H. Pedagogika. – T.: Fan, 2006. – 281 b.
8. Xo'janov N., Xasanboyev J. Iqtisodiy pedagogika. O'quv qo'llanma. – T.: TDPU, 2002. – 128 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.